

Pokojninsko zavarovanje nameščencev.

Dr. Bogumil Senekovič.

(Nadaljevanje)

V. Predmet pokojninskega zavarovanja.

Osebe, ki jim daje pokojninsko zavarovanje pravico do določenih dajatev, so zavarovanci in po njih smrti zaostali svojci. Predmet zavarovanja so za zavarovance: renta za onemoglost, oziroma starostna renta, za zaostale svojece pa: vdovska renta, vzgojevalni prispevki za otroke ter enkratna odpravnina za vdovo, oziroma otroke ali siromašne matere.*)

a) Renta za onemoglost (invalidna renta).

Pokojninsko zavarovanje naj preskrbi nameščencu pomoč za tisti čas, ko vsled nesposobnosti za delo ali pa vsled starosti ne more več sam skrbeti za svoje preživljanje. Pomoč, ki jo nudi pokojninsko zavarovanje nameščencu samemu, se daje v obliki rente. Renta, ki jo dobiva nameščenec, ker radi onemoglosti ne more več sam zaslužiti, se imenuje renta za onemoglost ali invalidna renta. Renta, ki se izplačuje nameščencu, ne oziraje se na njegovo nesposobnost za delo, čim je dosegel izvestno starost, pa se imenuje starostna renta.

Pravico do invalidne rente ima nameščenec, čim je postal nesposoben za pridobitek. Pridobitna nesposobnost je tisti pravni moment, ki osnuje pravico, da sme zavarovanec zahtevati invalidno rento. Invalidna renta se mora izplačevati, ne oziraje se na nameščenčevo starost, čim je nastopila pridobitna nesposobnost.

Za pridobitek nesposoben v smislu zakona o pokojninskem zavarovanju je nameščenec, kadar zaradi telesne ali duševne hibe ne more več izvrševati poklicnih dolžnosti v svoji zadnji, zavarovanju zavezani službi. Pridobitna nesposobnost je za

*) Poleg tega prejemaajo te osebe še draginjske doklade. Gl. pravilnik z dne 26. novembra 1924 št. 351 Ur. l.

območje pokojninskega zavarovanja identična s poklicno nesposobnostjo, to je: z nesposobnostjo, izvrševati svoj dosedanji poklic. Za presojo pridobitne nesposobnosti je merodajna zadnja zavarovanju zavezana služba. Čim nameščenec ne more več izvrševati svojega zadnjega poklica, svoje zadnje, zavarovanju zavezane službe, ga je smatrati za nesposobnega za pridobitek. Pojem pridobitne nesposobnosti je torej pri pokojninskem zavarovanju dokaj ožji kakor pri bolniškem in nezgodnem zavarovanju. Pri slednjih dveh panogah socialnega zavarovanja se zahteva absolutna nesposobnost za pridobitek, torej nesposobnost za vsak katerikoli pridobitek, pri pokojninskem zavarovanju pa zadostuje relativna pridobitna nesposobnost.

Za pridobitek nesposobnega se smatra nadalje pri pokojninskem zavarovanju nameščenec tudi takrat, kadar je dosegel 65. leto starosti in ako ni v nobeni zavarovanju zavezani službi. V tem primeru zadostuje, da je nameščenec star 65 let in da ni v nobeni zavarovanju zavezani službi. Ali je nameščenec v tem primeru dejanski nesposoben še nadalje izvrševati svoj poklic, je povsem nerelevantno. S to določbo ustvarja zakon ugodnost nameščencem, ki so dosegli višjo starost. Ustreženo bodi s to ugodnostjo zlasti starim nameščencem, ki so sicer še za delo sposobni, pa so svojo službo iz kateregakoli vzroka izgubili ali pa radi svoje starosti ne morejo več dobiti enakovredne službe.

Pravico do invalidne rente ima zavarovanec, ki je za pridobitek nesposoben le, če je že potekel določen čas čakanja. Ta čas čakanja je določen na najmanj 60 prispevnih mesecev. Invalidna renta se priznava zavarovancu principialno le, če je izza dne, ko je nastopila pridobitna nesposobnost, nazaj poteklo najmanj 60 mesecev, odkar je nameščenec zavarovan pri pokojninskem zavodu. Zavarovalni prispevki se morajo plačevati prvega vsakega koledarskega meseca za naprej. Zaradi tega se računa čakalna doba po prispevnih mesecih.

Invalidno rento dobi torej zavarovanec šele, kadar je potekel čas čakanja. Ta pogoj pa odpade, če je pridobitna nesposobnost nastala vsled nezgode, ki je nameščenca doletela v izvrševanju službe in ki je v zvezi s službo. Če je nameščenec postal nesposoben za pridobitek vsled nezgode, ima pravico do invalidne rente, najsi je potekel čas čakanja ali ne. Nezgoda,

ki je vsled nje nastala pridobitna nesposobnost, mora biti kvalificirana: pripetiti se je morala nameščencu pri izvrševanju njegove službe in v zvezi s to službo. Nezgoda mora biti torej v vzročni zvezi s službo, ki je osnovala zavarovalno dolžnost.

Nameščenec nima pravice do invalidne rente, najsi so tudi vsi prej omenjeni pogoji izpolnjeni, v teh dveh primerih:

a) če ima svojim delovnim silam primerno opravilo in presega zaslužek iz tega opravila tako znesek 900 Din, kakor tudi dve tretjini povprečnih vračunljivih prejemkov, ki jih je užival v zadnjih 60. prispevnih mesecih ali v eventualnem krajšem času.

Zakon uveljavlja tu zdrav princip. Kdor si s svojim delom prilično toliko zasluži kakor prej, ko je izvrševal svoj poklic, naj ne dobiva rente. Takega človeka ni mogoče smatrati za invalidnega. Sicer je načelo pokojninskega zavarovanja, da naj dobi nameščenec invalidno rento, čim ne more več izvrševati svojega poklica; če pa dobi nameščenec vzlic svoji poklicni invaliditeti drug posel, ki mu donaša prilično iste dohodke, kakor njegov prejšnji poklic, potem ni nobenega pravega socialnega razloga, da bi se mu priznala še invalidna renta. Ne da se tajiti, da bo ta določba v normalnih razmerah marsikaterega nameščenca odvrnila, da bi si iskal službe, oziroma novih dohodkov, čim postane nesposoben opravljati svoj prvotni poklic. V današnjih časih draginje je ta bojazen nepotrebna, ker so invalidne rente v primeri z današnjimi cenami tako nizke, da je z rento samo težko izhajati.

Če novi dohodki ne presegajo te izmere, ima nameščenec pravico do invalidne rente. Ako pa v takem primeru delovni zaslužek in invalidna renta skupaj presegata povprečnino vštevnih prejemkov zadnjih 60 prispevnih mesecev ali eventualnega krajšega službenega časa, se zniža invalidna renta za presežek. Za ta primer velja torej pravilo, da zavarovanec na invalidni renti ne sme prejemati toliko, da bi renta in novi delovni zaslužek skupaj presegala povprečne prejšnje prejemke.

b) če je nameščenec pridobitno nesposobnost povzročil namenoma ali ko je storil kazensko sodno dognano hudodelstvo. V tem primeru pa se invalidna renta lahko docela ali

deloma prizna rodbinskim članom, ki imajo zakonite alimentacijske pravice proti zavarovancu.

Invalidna renta sestoji iz osnovnega zneska in eventualno iz stopnjevalnega zneska.

Ako je pridobitna nesposobnost nastopila po preteku čakalne dobe 120. prispevnih mesecev ali prej zaradi nezgode, sestoji invalidna renta iz osnovnega zneska in v prvem primeru tudi iz stopnjevalnega zneska.

Osnovna renta znaša tridesetkratni znesek povprečnega mesečnega prispevka povrh 120 prispevnih mesecev ali morebitne krajše prispevne dobe.

Stopnjevalni znesek se odmerja z eno osminko premij, ki so dospele po 120 prispevnih mesecih.

Ako je postal nameščenec za pridobitek nesposoben v momentu, ko je potekel 120. prispevni mesec, mu gre samo osnovni znesek, če je pa pridobitna nesposobnost nastopila pozneje, torej po preteku 120. prispevnega meseca, ima zavarovanec tudi pravico do stopnjevalnega zneska. Stopnjevalni znesek se odmeri v tem primeru z eno osminko premij, ki so dospele po 120 prispevnih mesecih.

Ako je postal nameščenec za pridobitek nesposoben vsled nezgode, še preden je potekel čakalni čas 120 prispevnih mesecev, mu gre samo osnovni znesek. Ako je pridobitna nesposobnost nastopila brez nezgode po preteku najmanj 60, toda manj nego 120 prispevnih mesecev, znaša invalidna renta dve tretjini osnovne rente za 60 prispevnih mesecev in za vsak nadaljnji mesec $\frac{1}{180}$ osnovne rente.

Invalidna renta se izplačuje kot starostna renta, ne da bi bilo treba dokazati pridobitno nesposobnost:

- 1.) moškim zavarovancem po preteku 480 prispevnih mesecev;
- 2.) ženskim zavarovancem po preteku 420 prispevnih mesecev;
- 3.) moškim zavarovancem, ki so dovršili 70. in ženskim zavarovankam, ki so dovršile 65. leto starosti ter so prebili najmanj 60 prispevnih mesecev.

Pravico do starostne rente osnuje zgolj okolnost, da je zavarovanec določeno število mesecev že zavarovan, oziroma,

da je dosegel določeno starost. Moški zavarovanec ima pravico do starostne rente, čim je preteklo 480 mesecev, odkar je zavarovan, ženska zavarovanka pa, čim je poteklo 420 mesecev. Čim je ta čas potekel, gre zavarovancu pravica do rente brez ozira na njegovo starost in brez ozira na to, ali je za pridobitek še sposoben ali ne. Tudi je nerelevantno, ali še ostane v svoji prejšnji službi ali ne oziroma ali še sploh opravlja kak pridobiten posel ali ne. Najsi zavarovanec ostane v prejšnji službi, ali pa si poišče drugo službo, oziroma drug pridobiten posel, mu ostane pravica do starostne rente neprikrajšana.

Ako je bil zavarovanec vsaj že 60 mesecev zavarovan, mu gre starostna renta, ko je dovršil 70. oziroma pri ženskah 65. leto starosti. Drugi pogoji se tudi v tem primeru ne zahtevajo. Posebno ne zahteva zakon, da je zavarovanec za pridobitek nesposoben ali da je brez posla.

Ako ostane zavarovanec, ki mu je pripadla starostna renta, vzlic temu še naprej v svoji prejšnji službi, potem zanj ni treba več plačevati nobenih premij. Čim se je namreč zavarovancu priznala starostna renta, preneha za njega zavarovalna dolžnost.

b) Vdovska renta.

Pravico do vdovske rente priznava zakon vdovam zavarovancev, ki so ob svoji smrti uživali invalidno ali starostno rento ali ki so se ob svoji smrti mogli nadejati take rente. Brezpogojno gre vdovi vdovska renta, ako je njen mož ob svoji smrti že užival invalidno ali starostno rento. Ako mož ob svoji smrti še ni užival nobene rente, gre vdovi vdovska renta le pogojno, namreč le tedaj, če bi imel njen mož pravico do rente, ako bi se bil za pripad rente relevantni dogodek zgodil ob njegovi smrti. Pravica do invalidne rente gre zavarovancu, ki je postal za pridobitek nesposoben, ako je bil že najmanj 60 prispevnih mesecev zavarovan; brez ozira na dobo zavarovanja mu gre pravica do rente, če je pridobitna nesposobnost nastala vsled nezgode, ki se je pripetila pri izvrševanju poklica.

Vdovska renta znaša polovico rente, ki jo je užival zavarovanec, oziroma, ki bi se je utegnil zavarovanec nadejati ob svoji smrti.

V nastopnih primerih vdovi sploh ne gre pravica do vdovske rente in sicer:

1.) če izza dne, ko je zavarovanec sklenil zakon, še ni poteklo 6 mesecev; izvzet je primer, če je zavarovanec umrl vsled nezgode, ki se je pripetila šele po sklenjenem zakonu;

2.) če je zavarovanec sklenil zakon potem, ko je že dovršil 50. leto starosti;

3.) če je zavarovanec ob času, ko je bil sklenjen zakon, že užival invalidno ali starostno rento, kakršno predvideva zakon o pokojninskem zavarovanju;

4.) če je bila vdova ob smrti svojega moža od njega vsled lastne krivde sodno ločena ali če je bil zakon sodno razvezan;

5.) ako je s kazensko sodno sodbo dokazano, da je vdova s preišljenim dejanjem zakrivila ali sozakrivila možovo smrt.

c) Vzgojevalni prispevki.

Pravica do vzgojevalnih prispevkov je priznana otrokom pod 18. letom, ki jim je umrl zavarovani oče oziroma zavarovana mati, ako sta oče ali mati ob svoji smrti prejemale invalidno ali starostno rento, oziroma ako sta se ob svoji smrti mogla nadejati take rente. Prejemanje vzgojevalnih prispevkov zavisi torej od tistih splošnih pogojev, kakor prejemanje vdovske rente. Nezakonski otroci, ki niso bili pozakonjeni, in otroci iz zakonov, ki so bili sklenjeni, ko je zavarovanec že užival invalidno ali starostno rento, vobče nimajo pravice do vzgojevalnih prispevkov iz zavarovanja svojega očeta. Nezakonski otroci, ki niso bili pozneje pozakonjeni, imajo pač pravico do vzgojevalnih prispevkov, če je bila zavarovana njih nezakonska mati, nimajo pa te pravice na podstavi zavarovanja nezakonskega očeta.

Iz očetovega zavarovanja gre pravica do vzgojevalnih prispevkov samo zakonskim in pozakonjenim otrokom; če je oče užival invalidno rento ali starostno rento že takrat, ko je sklenil zakon, pa tudi zakonski otroci iz tega zakona nimajo pravice do vzgojevalnih prispevkov.

Vzgojevalni prispevek znaša za vsakega enojno osirotelega otroka eno tretjino, za vsakega dvojno osirotelega otroka pa dve tretjini invalidne rente, ki bi imel roditelj do nje pravico, oziroma ki bi se je mogel nadejati. Pri ugotovitvi invalidne rente, ki se na njeni podlagi odmerjajo vzgojevalni prispevki, se računa samo osnovni znesek invalidne rente; stopnjevalni znesek, ki bi imel roditelj do njega eventualno pravico, se ne upošteva.

Če sta bila zavarovana oba roditelja, se odmerjajo vzgojevalni prispevki za dvojno osirotele otroke s celim osnovnim zneskom invalidne rente, ki bi imel višje zavarovani roditelj do nje pravico.

Če je več otrok, potem vsota vseh vzgojevalnih prispevkov ne sme presegati:

a) pri enojno osirotelih otrocih, dokler živi oče 50%, če in dokler uživa vdova vdovsko rento, pa 75%;

b) pri dvojno osirotelih otrocih 200% prej omenjene pravice.

V nobenem primeru pa vsota vseh vzgojevalnih prispevkov ne sme biti višja, kakor renta, ki jo je zavarovani roditelj ob svoji smrti pridobil oziroma užival. Ako bi vsota vseh vzgojevalnih prispevkov, izračunanih po prej navedenem načinu presegala ta znesek, se morajo vzgojevalni prispevki do tega zneska sorazmerno porazdeliti na upravičene otroke.

č) Enkratna odpravnina.

Ako nameščenec še ni bil 60 mesecev zavarovan, ko je umrl, in njegova smrt tudi ni bila posledica nezgode, ki se mu je pripetila pri izvrševanju poklica, potem njegova vdova nima pravice do vdovske rente; tudi njegovim otrokom pod 18. letom v tem primeru ne gredo vzgojevalni prispevki. Pač pa priznava zakon v tem primeru vdovi pravico do enkratne odpravnine. Ako zavarovanec ni zapustil vdove, se razdeli odpravnina po enakih delih med zavarovančeve otroke. Ako nameščenec ni zapustil niti vdove niti otrok pod 18. letom, sme zahtevati odpravnino zavarovančeva siromašna mati, če je zavarovanec pred smrtjo prispeval za njeno preživljenje.

Kot enkratna odpravnina se izplača vdovi, oziroma otrokom dvojni osnovni znesek one invalidne rente, ki bi imel zavarovanec do nje pravico po preteku 120 mesecev v tistem plačilnem razredu, ki je bil v njem ob svoji smrti. Siromašna mati dobi odpravnino v izmeri enkratnega osnovnega zneska pravkar omenjene invalidne rente.

Zavarovanci in njih svojci smejo svoje terjatve, oziroma pravice iz pokojninskega zavarovanja odstopati in zastavljati le v teh dveh primerih:

1.) da se pokrijejo terjatve oseb, ki imajo napram njim zakonito pravico do alimentacije;

2.) da se poplačajo predjimi, ki so jih na svojo prošnjo dobili od službodajalca ali nosilca zavarovanja na račun zavarovalnih terjatev, ki so že zapadle, pa še niso bile nakazane.

Za druge kakor navedene namene se terjatve, oziroma pravice iz pokojninskega zavarovanja ne smejo odstopati, pa tudi ne zastavljati. Odstop ali zastava omenjenih pravic, odnosno terjatev v druge namene, je nedopustna in brez pravnega učinka. Zavarovanec sme n. pr. odstopiti svojo invalidno rento svojim otrokom, ki jih je dolžan po zakonu preživljati; za ta namen sme tudi svojo rento zastaviti, ne sme pa odstopiti svoje rente gostilničarju, ki mu dolguje za pijačo, ali trgovcu, ki mu dolguje za blago; tudi ne more zastaviti svoje rente posojilnici, pri kateri bi rad najel posojilo.

Kakor se pravice in terjatve iz pokojninskega zavarovanja ne morejo odstopati in zastavljati v druge namene, kakor smo jih navedli, tako se tudi ne morejo zarubljati v druge, kakor samo v te namene.

S pokojninskim zavarovanjem naj se preskrbi nameščencem in njih svojcem trajna pomoč; ta pomoč bi postala v mnogih primerih iluzorna, ako bi mogel upravičenec z njo prosto razpolagati. Z določbo, da sme upravičenec s svojo rento le v zelo omejenem obsegu razpolagati, namerja zakon upravičenca obvarovati lastne nepremišljenosti in lahkomiselnosti.

VI. Izplačevanje, počivanje in zastaranje prejemkov; posledice neupravičenega prejemanja. Zdravljenje prejemnikov invalidnih rent.

Vse rente in vzgojevalni prispevki se izplačujejo v mesečnih obrokih naprej. Ako neha pravica do njih v teku meseca, se za ta mesec prejeti zneski ne vračajo. Upravičeni prejemniki morajo na zahtevo pred vsakim izplačilom predložiti potrdilo življenja, oziroma vdovstva. Odpravnine se morajo izplačati takoj, ko se je dokazala pravica do njih.

Pravica prejemati invalidne, vdovske rente ter vzgojevalne prispevke počiva, dokler uživa upravičenec rento na podstavi predpisov o prisilnem nezgodnem zavarovanju; v tem primeru počiva pravica do izmere nezgodne rente.

Ta določba uravnava konkurenco terjatev oziroma pravic, ki nastanejo iz istega povoda hkrati iz nezgodnega in iz pokojninskega zavarovanja. Ta konkurenca nastopi, če je nastala pridobitna nesposobnost oziroma smrt nameščenca vsled obratne nezgode, ki je moral biti nameščenec zoper njo zavarovan po predpisih o prisilnem nezgodnem zavarovanju. Ako je postal nameščenec za pridobitek nesposoben vsled obratne nezgode, zadobi pravico do nezgodne rente iz nezgodnega zavarovanja in pravico do invalidne rente iz pokojninskega zavarovanja. Ker pa je bila v tem primeru povod pridobitne nesposobnosti obratna nezgoda, ki naj za njene posledice zavaruje specialno nezgodno zavarovanje, je zakon za ta primer utesnil pravice iz pokojninskega zavarovanja. Dokler dobivajo nameščenci, oziroma njegovi svojci nezgodno rento, naj počivajo pravice iz pokojninskega zavarovanja; izvzeta je samo starostna renta in sicer do izmere nezgodne rente. Ako je nezgodna renta večja, kakor so invalidna, vdovska renta oziroma vzgojevalni prispevki iz pokojninskega zavarovanja, potem počivajo te pravice iz pokojninskega zavarovanja popolnoma, dokler dobiva upravičenec nezgodno rento. Ako pa bi šli nameščencu oziroma njegovim svojcem višji prejemki iz pokojninskega zavarovanja, potem smejo svoje pravice iz pokojninskega zavarovanja uveljavljati toliko, kolikor presegajo te pravice nezgodno rento. V zadnjem primeru bi dobival upra-

vičenec razen nezgodne rente tudi še invalidno, vdovsko rento oziroma vzgojevalni prispevek iz pokojninskega zavarovanja in sicer v tistem znesku, s katerim presegajo te pravice iz pokojninskega zavarovanja nezgodno rento.

Starostna renta ostane v vsakem primeru neprikrajšana, najsi dobiva nameščenec tudi nezgodno rento. Nameščencu, ki mu gre starostna renta, se mora ta renta dajati neprikrajšana poleg nezgodne rente.

Pravica prejemati katerekoli rente, všteti starostne rente ter vzgojevalne prispevke, počiva nadalje v teh dveh primerih:

1.) dokler prestaja upravičenec več nego enomesečno kazen na svobodi. Pravica prejemati rento počiva seveda samo glede tistega prejemnega upravičenca, ki služi kazen. Ako ima zaprti, za prejem upravičeni rodbino, oziroma družinske članke, ki je po zakonu zavezan za nje skrbeti, se morajo starostne, invalidne in vdovske rente nakazati zadevnim rodbinskim članom;

2.) dokler za prejem upravičeni brez pritrditve nosilca zavarovanja trajno prebiva v inozemstvu. V tem primeru sme nosilec zavarovanja upravičenca odpraviti s polovico kapitalne vrednosti njegovih pravic. Mišljeno pa ni vsako, tudi začasno bivanje v inozemstvu, marveč samo trajno prebivanje v inozemstvu. Potovanje v inozemstvo ne prekine prejetanja, le če se je za prejem upravičeni preselil v inozemstvo z namenom, da ondi trajno ostane, počivajo njegove pravice. Dokler se stalno nahaja v inozemstvu brez pritrditve nosilca zavarovanja, mu ne gredo nobeni prejemki; njegove pravice pa zopet ožive, čim se zopet vrne na naše državno ozemlje.

Pravica oziroma prejetanje dajatev iz pokojninskega zavarovanja prestane nadalje z zastaranjem. Glede zastaranja veljajo vobče določbe občega državlanskega zakonika. Samo glede časa zastaranja so v zakonu o pokojninskem zavarovanju posebne določbe. Doba zastaranja za uveljavljanje pravice do prejetanja rente traja namreč 10 let izza postanka pravice, za uveljavljanje posameznih obrokov rente pa eno leto izza dospelosti obroka.

Zakon o pokojninskem zavarovanju uravnava tudi primere, če je oseba neupravičeno prišla do užitka kakšne dajatve po tem zakonu. Za te primere je določeno, da se morajo neupravičeno dobljeni prejemki, ne oziraje se na morebitno kazenskösodno preganjanje, vrniti s 5% obresti. Obrestovanje odpade samo glede neupravičeno prejetih vzgojevalnih prispevkov.

Invalidne rente se izplačujejo nameščencem, kadar postanejo za pridobitek nesposobni, kadar torej ne morejo več izvrševati svojega poklica in se dajejo dotlej, dokler traja pridobitna nesposobnost. Pridobitna nesposobnost utegne biti trajna ali pa samo začasna. V mnogih primerih se da pridobitna nesposobnost s primernim zdravljenjem ali s posebnim načinom zdravljenja odpraviti. Da se v takih primerih prepreči samovoljnost prejemnih upravičencev v tem pogledu dali naj se poskusi odpraviti pridobitna nesposobnost, pooblašča zakon nosilca zavarovanja, da sine pod določnimi pogoji odrediti posebno zdravljenje za ta namen, da se zopet doseže pridobitna sposobnost.

V ta namen sme nosilec zavarovanja na svoje stroške spraviti zavarovanca v kako zdravilišče (bolnica i. dr.) ali sicer na kak kraj, ki je pripraven za zdravljenje. To sme storiti brez pritrditve zavarovančeve v vseh onih primerih, v katerih se sme po zakonu o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922 odrediti zdravljenje zavarovančeve v bolnici. Brez pritrditve zavarovanca sme potemtakem nosilec pokojninskega zavarovanja odrediti zdravljenje v zdravilišču, oziroma na kraju, za ta namen pripravnem, če zavarovanec ne živi v istem gospodarstvu s svojim zakoncem ali z drugimi rodbinskimi člani oziroma, če ne uživa drugje zadostne domače oskrbe. Ako živi zavarovanec v skupnem gospodinjstvu ali v domači oskrbi, se sme odrediti zdravljenje le s pritrditvijo zavarovanca; toda tudi ta določba ne velja takrat, če je bolezen nalezljiva ali če je potrebno zdravljenje v zdravilišču oziroma na kraju, za to pripravnem z ozirom na naravo bolezni ali če se član ne drži zdravniških nasvetov ter s tem zavlačuje ozdravljenje.

Dokler traja zdravljenje, ki ga je odredil nosilec pokojninskega zavarovanja, se sme prejetje invalidne rente docela ali deloma ustaviti. Ako pa ima zavarovanec rodbinske člane, ki je za njih preživljanje doslej bistveno prispeval, potem se mora svojem dajati podpora, in sicer v izmeri vsaj polovice rente, ki ima zavarovanec do nje pravico.

Ako se je zavarovanec odtegnil zdravljenju, ki ga je odredil nosilec zavarovanja, potem se mu sme invalidna renta docela ali deloma ustaviti. To velja seveda samo za one primere, v katerih sme nosilec zavarovanja brez pritrditve zavarovančeve odrediti zdravljenje.

Ako nastane glede odrejenega zdravljenja oziroma v zvezi s tem zdravljenjem spor med nosilcem zavarovanja in rentnim prejemnikom, odloča o tem sporu pristojno razsodišče.

VII. Prestanek zavarovalne dolžnosti, povračilo premij, zopetni vstop v dolžnost zavarovanja.

V III. odstavku so navedeni pogoji oziroma momenti, ki osnujejo dolžnost pokojninskega zavarovanja. Kakor se začenja zavarovalna dolžnost le, če so izpolnjeni vsi zakoniti pogoji, tako traja zavarovalna dolžnost le toliko časa, dokler so dani vsi zakoniti pogoji, ki so prvotno osnovali zavarovalno dolžnost. Zavarovalna dolžnost preneha ob sebi, čim odpade tudi samo eden onih pogojev, ki osnujejo združeni dolžnost prvotnega zavarovanja, n. pr. nameščenec ne bi opravljal več pretežno duševnih opravil, ali ako bi se znižali njegovi prejemki pod minimalni letni znesek, bi prestala ob sebi zav. dolžnost. Zavarovalna dolžnost preneha nadalje, čim pripade nameščencu invalidna oziroma starostna renta. Čim so torej dani pogoji, ki je od njih odvisno prejetje invalidne, oziroma starostne rente, preneha zavarovalna dolžnost, najsi bi nameščenec tudi še nadalje ostal v zavarovanju zavezani službi.

V vseh primerih, kadar preneha zavarovalna dolžnost, pa ostanejo nameščencem pravice iz pokojninskega zavarovanja ohranjene še 18 mesecev potem, ko je prestala zavarovalna dolžnost.

Osebe, ki je njih dolžnost zavarovanja iz kateregakoli vzroka prestala, ali ki so bile izločene iz zavarovanja, ker zanje sploh ni obstajala zavarovalna dolžnost, imajo pravico zahtevati, da si jim povrne tisti del zanje v resnici plačanih premij, ki odpade po zakonu nanje, to pa le s pogojem, ako so pozneje ostali najmanj šest mesecev brez opraviła, ki bi osnovalo pokojninsko zavarovanje.

Nerelevantno je, ali je službodajalec, ki jamči nosilcu zavarovanja za plačilo cele premije, svojčas odtegoval nameščencu odpadajoči delež ali ne. Vplačani deleži premij se vračajo samo do najvišjega zneska takozvane premijske rezerve.

Ako se je zavarovancu na podstavi njegovih lastnih vplačil vštela službena doba v pokojninsko zavarovanje ali ako je zavarovanec nekaj časa prostovoljno nadaljeval zavarovanje, potem se mu mora od premijske rezerve, ki se je vsled tega zavarovanja nabrala, povrniti vsaj 75%, najmanj pa znesek, ki je enak popolni premijski rezervi po odbitku enoletne premije plačilnega razreda, ki je bil vanj zavarovanec naposled uvrščen. S to določbo ustanavlja zakon ugodnost za zavarovance, ki so si vkupili službena leta, oziroma ki so prostovoljno nadaljevali zavarovanje.

Ženskam, ki sklenejo zakon v teku dveh let potem, ko so izstopile iz zavarovanja, ali ki izstopijo iz zavarovanju zavezane službe v teku dveh let potem, ko so sklenile zakon, se mora vrniti 80% vseh zanje vplačanih premij.

Povračilo premij sme terjati le zavarovanec sam. Glede odstopanja, zastavljanja in rubeža teh terjatev velja isto, kar smo omenili glede vseh drugih terjatev in pravic, ki izvirajo iz pokojninskega zavarovanja. Omenjene terjatve prestopajo, ako jih ni zavarovanec uveljavil pri nosilcu zavarovanja v teku treh let potem, ko so bili dani zadevni pogoji. Prestopajo pa tudi, ako je upravičenec zopet nastopil zavarovanju zavezano službo, še preden je uveljavil svojo zahtevo po povračilu premij. Terjatve za povračilo premij so sicer osebne terjatve in jih more uveljaviti le upravičenec sam; čim jih je pa uveljavil, preidejo seveda tudi na njegove dediče.

Ako dosežajo deloma povrnjene premije višino premijske rezerve ali ako jo presežajo, veljajo povrnjene premije za po-

polno odpravnino. V tem primeru prestatnejo vse pravice zavarovanca napram nosilcu zavarovanja. Ako nameščenec, ki je bil na omenjeni način odpravljen, pozneje zopet nastopi zavarovanju zavezano službo, se mu prejšnje zavarovanje prav nič ne všteva; smatra se, kakor da je prvič postal zavarovanju zavezan. V vseh drugih primerih, kadar so se nameščencu povrnila nižji zneski, kakor je premijska rezerva, se reducirajo pričakovanja, oziroma vračunljivi prispevni čas v razmerju, kakršno je med vrnjenim zneskom in nabrano premijsko rezervno. Ta določba je važna, ker ostanejo, kakor smo že prej omenili, pravice iz zavarovanja ohranjene zavarovancem še 18 mesecev potem, ko je prestala zavarovalna dolžnost. Nameščenec, ki so mu bile vrnjene premije v manjšem znesku nego je premijska rezerva, sme vzlic temu še vedno zahtevati reducirano invalidno rento, ako postane še v teku omenjenih 18 mesecev za pridobitek nesposoben.

Ako vstopi nameščenec pozneje zopet v zavarovanje, se vštejejo nova pričakovanja k prej pridobljenim, če je bilo zavarovanje pretrgano vsled prejemanja invalidne rente ali pa če je bilo zavarovanje najdalje 12 let pretrgano, potem ko je dospela zadnja premija.

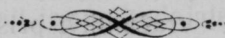
V vseh drugih primerih se vračuni pet let prebitega časa čakanja.

V primeru, da prestane zavarovalna dolžnost, ostanejo kakor smo že omenili iz zavarovanja pridobljene pravice, oziroma pričakovanja ohranjena še 18 mesecev potem, ko je prestala zavarovalna dolžnost. To pravico je moč preko 18 mesečne dobe časovno neomejeno podaljšati proti temu, da vplača nameščenec vsako leto priznalno pristojbino v znesku treh dinarjev. Ta pristojbina se mora vplačati v dveh obrokih za pol leta naprej. Podaljšanje omenjene pravice je mogoče samo, ako je bil nameščenec zavarovan že najmanj 120 mesecev. Prvi obrok priznalne pristojbine se mora vplačati najkasneje v 14 dneh potem, ko je došel v plačilo. V plačilo dospe prvi obrok prvega dne 19. meseca potem, ko je prestala zavarovalna dolžnost. Ako je zavarovanec s plačilom obroka dlje nego šest mesecev v zamudi, prestatnejo njegove pravice iz po-

kojninskega zavarovanja, ne da bi smel zavarovanec zahtevati povračilo vplačanih priznalnih pristojbin.

Od plačila priznalnih pristojbin se morejo na njih prošnjo oprostiti zavarovanci, ki so bili poklicani na aktivno vojaško službovanje in sicer za ves čas tega službovanja.

(Dalje prih.)

Ali je stanovanjsko sodišče upravno oblastvo?

Dr. Francè Goršič.

Zakon o stanovanjih z dne 30. decembra 1921 določa (čl. 6.), da je ustanoviti posebna sodišča za pretresanje in reševanje pritožb, ki bi se vlagale zoper odloke stanovanjskih oblastev pa zoper neenoglasne odločbe razsodišč, ki poslujejo pri stanovanjskih oblastvih. Pritožbe da je vlagati na prejšnjem ozemlju kraljevine Srbije, Črne gore in Vojvodine pri ministrstvu za socialno politiko, v ostalih pokrajinah pa pri pokrajinskih upravah.

Baje ne toliko zato, ker upravnih stvari ni spajati z rednim sodstvom, nego bolj radi tega, ker so se apelacioni sodovi branili velikega bremena, ki se jim je kot stanovanjskim sodiščem obetalo, je bila opuščena namera, pretresanje in reševanje stanovanjskih pritožb poveriti rednim višjim sodiščem. V pravilniku za izvrševanje zakona o stanovanjih (odslej kratko: stanovanjski pravilnik) je minister za socialno politiko upostavil posebna stanovanjska sodišča (stanovanjska oblastva II. stopnje) in sicer v Beogradu za Srbijo, Vojvodino in Črno goro, v Sarajevu za Bosno, v Splitu za Dalmacijo, v Zagrebu za Hrvatsko, v Ljubljani za Slovenijo.¹⁾

¹⁾ V vseh redakcijah čl. 45. stan. prav. (ne tudi v zakonu o stanovanjih) je določeno, da ustanove veliki župani stanovanjska sodišča, čim bodo osnovane oblastne občne uprave. Izrečno odreja tudi odločba min. sveta z dne 3. decembra 1924. O. br. M. 1431 o ukinitvi